

KÜLTÜREL KÜRESELLEŞME VE MİSTİK FOLKLOR*

Cultural Globalization and Mistique Folklore

Folklore mystique et mondialisation culturelle

Dr. Yaşar KALAFAT**

ÖZET

Biz bu yazımızda, kültürel küreselleşme, dinler arası diyalog ve dini turizm genelinde Türk Halk Kültürü'nün bir alt başlığı olan halk inançlarından hareketle bazı tespitlerimiz üzerinde duracağız.

Anahtar Kelimeler

Mistik Folklor, Dini Turizm, Kültürel Küreselleşme

RÉSUMÉ

Dans cette article, nous insistons sur nos certaines fixations a partir de la mondialisation culturelle, du dialogue inter-religieux et du tourisme religieux.

Mots-clés

Mondialisation culturelle, Folklore mystique, Tourisme religieux

Türk araştırmacısı, araştırma konusunu seçerken hala tarihin bir dönemine takılıp kalmakta veya çoğunluğu geçmişte kalmış binlerce konudan biri ile boğuşup dururken tespitini yaptığı konusunu günümüze taşıyamamakta, uğraş verdiği meseleyi mevzii olmaktan çıkarıp milli ve hatta evrensel boyutlu çözümlü bir mesele olarak ele almakta zorlanmaktadır. Bu itibarla dünya geliştirilmiş yeni norm ve değer ölçüleri ile hükümler verirken, yeni siyasetler uygularken ve farklı stratejiler üretebilirken, o maalesef bazen geçmişte olanları anlamaya çalışıyor veya alandan yapılmış ciddi çalışmasını benzerleri ile birlikte mütalaa edilme imkanı bulamadığı için kenarda kalmaya mahkum olmakta, ürünleri istifadeye sunulamamaktadır.

Globalleşme, küreselleşme, Avrasyalaşma gibi ulusların ulusal sınırlarını aşan arayışlar, Avrupa Birliği üyesi ol-

mak gibi arayışlarda olduğu gibi, misyonerlik türünden müesseselere nasıl yansıtacağı gözden kaçmıştır. Kültür ve medeniyet tanımlarının hala eş anlamda kullanıldığı araştırmalarımızda gözden kaçan husus; medeniyetler arası savaş sulh içerisinde götüren dünya medeni aleminde, Türkün yerinin neresi olduğunun tespit edilememiş olmasıdır. Türk-İslam medeniyet aleminin bir üyesi olan Türklük Cumhuriyetten sonra bu vasfının tanımına bir ayrıntı getirmiş midir ve çok Türk devletli dünyanın oluşmasından sonra, Genel Türklüğe tabi olan Türkiye Türklüğünün mensubu bulunduğu medeniyet halkası var ise neresidir? Bu noktanın çok önem arz etmiş olması; Türklüğün yerleşik yaşama geçmesi gibi, bazı mensubu bulunduğu medeniyetin karakterini tayin edici unsurların değişmesine rağmen Bozkır Medeniyeti kimliğini hala taşıyor olmasıdır.

* Şükrü Elçin'e Armağan için gönderilen yazı teknik nedenlerle bu sayıda yayınlanabilmiştir.

** ASAM, Kafkasya Araştırmaları Masası Başkanı

Türkler Osmanlı, Cumhuriyet ve Sovyet dönemlerine rağmen hala göçebe dönemin bazı müesseselerinin toplumun derinliklerine doğal olarak hulül etmiş olan izlerini taşımaktadırlar. Zira Bozkır medeniyeti onların eseridir. Onların sonradan dahil olup katıldıkları bir medeniyet türü değildir. Bu nedenledir ki, Dünyanın aldığı yeni medeni şekillenmelerde Bozkır medeniyetinin medeni ayaklarını hatırlamak mecburiyeti vardır. Bu mecburiyettir ki, gözardı edildiği sürece; Türk fakir ve hakir bir birey olarak yeni oluşumlarda yer almak zorunda kalmaktadır. Medeni geçmişini inkar ederek aday olmak ise, topluma sözcülük yapan aydın ile, gerçeğinin farkında olmayan Bozkır medeniyetini ciddi izleri ile sosyal hayatında devam ettirmekte olan halk arasında zihniyet ve uyum farklılığı yaratmaktadır. Dini yaşam bunlardan biridir.

Türkler, toplumsal karakter olarak hep, Müslüman olmadan evvelki inanç sistemlerinin izlerini dini yaşamlarına taşıdılar. Doğal farklılık içermiş olsa da, Bozkır Medeniyeti'nin bir inanç yapısı vardı ve yapı medeniyetin tabii bir parçası idi. Bu yapı Bozkır medeniyetinin diğer kurumları ile bağlantılı ve hatta öylesine bağlantılı idi ki, hukuk, estetik, yönetim vb. alanlarda tayin edici idi. Türkler yeni medeni giysileri ile dış kılıklarını üzerlerine oturtabilirken modayı takiple kalmadılar yeni modalar da yarattılar. Ancak iç urbaları daima veya büyük ölçüde Bozkır Medeniyeti'nin, yani kendi çamaşırları oldu. Bu nokta gözden ırak edildiği gibi, Genel Türk dünyasında hiç eksik olmayan ve dönemlere göre ismi değişen "resmi ideoloji" ile hal-

kın yaşayıp yansıttığı medeni yaşam farklı oldu. Bu ön belirlemeden sonra misyonerlik konusuna değineceğim. Yeni misyonerlik uygulaması bu gerçeğin farkında olarak faaliyet zemini bulmaktadır. Bu gerçek Türk bozkır medeniyeti bilinmediği için, Türk dünyasında mevcut olan heterodoks yapıya Türk aydınının yabancı ve batı misyonerinin aşına oluşudur. Bu toplu geçmişte ve günümüzde Türkiye'de ve diğer Türk kesimlerinde yönetici ile yönetilen arasında ihtilaf oluşturmuş, misyonerlik bu faaliyetten metotlu bir şekilde yararlanmasını bilmiştir.

Misyonerlikte daima öncelikli hedef, bir etapla dini değişimi sağlamak olmadığı gibi, değiştirilecek dinin değiştirilme amacı çok kere, bir direniş unsurunun bu vasfını yok etmektir. Yeni misyonerlik anlayışını bu zemin üzerinde irdeleneceğiz. Misyonerlik, heterodoks kesimle iki nedenle ilgilenir. Birincisi toplumun çoğunluğunca temsil edilen ve çok kere iktidar olmuş dini zihniyete muhalefet eden kesim misyonerlik için dini hayatta ihtilafı büyütme için iyi bir müttefikdir. İkincisi, müesses dini nizamaya karşı ihtilaf halinde olan kesim; dinin algılanmış ve yansıtılışı itibariyle, kendisiyle ilişki kurulmasına daha yakın olan bir kesimdir. Misyonerlik ile heterodoks diye bilinen kesimin ilişkilendirilmesi ayrıca bir önem arz etmektedir ki, yeni emperyalizmin tezahür biçimi itibariyle bu husus özel önem arz etmektedir. Bu husus; misyonerliğin adeta heterodoks kesime cephe olan, bir anlamda resmi İslam ile aynı safhada yer almış olarak görünmesidir. Bu yapılanma Türk Bozkır

Medeniyeti miraslarından birisi olan heterodoks İslam'ı resmi İslam'a İslamiyet adına silme arzusu intibai bırakmaktadır. Bu stratejiyi bir taşla iki kuş vurma, misyonerin muhalif olduğu müesseseseleşmiş İslam'ı kullanma olayıdır.

Açıklamasını yapmaya çalıştığımız hususu toparlamaya geçmeden misyonerliğin; “sosyal yapıda etnik ve dini ihtilaflar çıkarır” prensibini Türk toplumu üzerinde örneklemelerle müşahhaslaştıralım. Saniyen belirtelim, misyonerlik bize göre muhakkak dini misyon taşıyıcılığı yapmak olmadığı gibi, dini misyon taşıyıcılığı yapmak da muhakkak, sadece ve ileri safhaları itibariyle “din” amaçlı değildir. Ayrıca dini misyon taşımak ile ekonomik, siyasi, askeri, teknolojik, kültürel, v.s. misyon taşımak da her halü karda tamamen bağımsız, ilintisiz, ilişkisiz misyonerlik değildir. Biz emperyalizm, oryantalizm ve misyonerlik arasında ciddi alan ortaklığı olduğu kanaatini taşıyanlarıdır. NGO'ları da bu dayanışmayı Barış Gönüllüleri Teşkilatı'nda olduğu gibi yapısal bir tezahürat ürünü olarak görüyoruz.

Türkiye, Türk toplumuna yönelik taarruz; Ermeni, Kürt (Türk) ve Alevi (Müslüman) kesimlere aynı anda başlatılmıştır. El atılan bu kesimlere gösterilen ilgi sürekli paralellik arz etmiştir. Ermeni konusu diplomat katliamları ile doruk noktasına getirilince nöbeti Kürtçü kesime bırakmıştır. PKK'nın faaliyetleri ile bu vasatta dönemi itibariyle azami hasıla alınmıştır, Ermeni piyonu oynatılan Kürtçü piyonu ile korumaya alınmalı, Alevi kozu ile yeni mevziler zorlanmalı idi. İçerisinde bulunulan dönemde yapılan budur. F Tipi Cezaevleri

münasebeti ile yapılan eylemlerde bайдan izlenebildiği kadarı ile 5 bin THKP/C militanı Cem Evleri istikametinde mevzilenmiştir. Marksist Ermeni terör örgütleri, Marksist Kürtçü terör örgütleri ve nihayet Marksist Alevi inançlı örgütler nöbete sokulmak istenmiştir. Açıklamamızın bu bölümü üzerinde durmak istediğimiz husus itibariyle sadece bir ara açıklamadır. Bizi, şahsen yaralayan husus, Türk toplumunu günümüze taşıyan, kültür mirasımızın veya Bozkır Medeniyeti'nin kültür temalarını temsil edenler hep heterodoks inançlı Müslüman Türk kesimi olmuştur. Bu kesim; Uluğ Türkistan'a, Uluğ Türkistan'ın Arapça bilmeyen göçebe yaşamlı Türk-Türkmen'ine Ahmet Yesevi bayrağı altında ve aynı karakterli Anadolu insanına Yunus Emre, Hacı Hacı Bektaş-i Veli bayrakları altında İslamı götürmüştür. Bu ekol Şamil'in bayrağında Kafkasya'da Müridizm olarak dinini Çar emperyalizmine karşı korumuş, bu Halk İslamı'dır ki, hiç resmi müesseselerine (dini kuruluşlarına) müsaade edilip, imkan verilmemiş olmasına rağmen, Ateist-Marksist yönetime rağmen dinini günümüze kadar taşıyabilmiştir. Ne acıdır ki, misyonerliğin bu vasati faaliyetine uygun bulmasına sadece seyirci kalınmıyor; dinler arası diyalog, din (inanç) turizmi ve benzeri gibi adeta ulusal üstü yapılanmalarla destek olunuyor.

Bilinenlere ilaveten bu amaçla, hadissiz, sünnetsiz bir İslam anlayışının savunuculuğu yapılıyor. Sözcülük yapmaya çalıştığım husus sünnet müessesesinin abartılı yorumlar ile istismarı veya saptırılması değildir. Şüphesiz sahil olmayan hadisleri esas alarak İslam'a din

dışı inanç ve uygulamaların sokulmasına da taraftar olamayız. Ancak din dışılık adına mücadele açılan “yaşayan din”i yıkmak bize göre din yıkıcılığıdır ve bu noktada misyonerlik ile aynı safha düşmektir. Örneklemeler yapalım.

İslam’da dilekler yalnız ve yalnız Allah’tan yapılır. O mutlak olandır. O’na rağmen başka bir talepte bulunacak merci aramak, haşa O’nün gücüne ortak aramak olur ki, bunun adını din şirk olarak koymuştur. Bu zihniyetin savunuculuğunu yapmak yapanı dinden çıkarır. Bu gerçek ile, “şefaate ya resul Allah” dileğinde bulunmak aynı şey değildir. Veya aynı kefeye konulurken nelerin gözden çıkarıldığının hesabı iyi yapılmalıdır. Zira, şefaate istenilen Allah’ın peygamberidir. Peygamber, Allah nezdinde yardım edecektir. Şüphesiz kişi kendi takvası (amel-i imanı) ile Allah indinde değer kazanacaktır. Ancak, peygamber kültürünü inkar ile O’nun getirdiği ve O’nun aracılığı ile Allah’ın kullarına gönderdiği Kitab’ı, o kitabın geldiği günü, Miraç’ı, inkarı eş anlama gelmez mi? Kutsal gecelerde yapılan, tövbeler, bulunulan dualar aynı bütünün parçaları değil mi?

Konunun dışına çıkmayı istemiyoruz. Üzerinde durulmak istenilen husus, Hz. Muhammed’siz Müslümanlık ile Hz. İsa’sız Hıristiyanlığın yeni bir din anlayışı getireceği gözden ırak tutulmaması gereken noktanın bu olduğudur. Bir Hıristiyan La ilahe İllallah İsa’yı Resulullah ve bir Müslüman La ilahe İllallah Muhammeden Resulullah demektedir. Amentü’ye inanan her Müslüman bu selavatlara inanır. Ancak, İsevi selavat şekline rağmen Muhammedi selavat

şeklinin geliştirilmiş olmasının hikmeti hatırlanmalıdır. Bizim üzerinde durmak istediğimiz husus tamamı ile bu hususda değildir.

Biz, ayet hükmü olmasa da, ayetlere aykırı olmayan inanç ve uygulamaların toplumun inanç dünyasından sökülüp atılmasının hangi hallerde ve ne derece doğru olduğu üzerinde duruyor ve bunun misyonerlik boyutunu irdeliyoruz. Şüphe yok ki, hiçbir hadis Kur’an-ı Kerim’e aykırı olamaz. Hz. Muhammed’in yaşam tarzı ise, Kur’an’ın hayata geçirilişidir. Bu husus şüphe götürmez. Ancak, caminin iç duvarında Allah adı yanında Muhammed adının da yer almış olmasına tepki göstermek ve savunma yapılırken de bu konuda bir ayet yoktur demek, anlaşılması zor bir husustur ve bu zihniyeti temsil edenlere karşı misyonerlik konusu itibariyle temkinli olunmalıdır. Bize göre hat sanatı geniş anlamda Halk İslamı’nın bir tezahürüdür. İslam’ın gelişip kök salmasında ona bu dini kültürün borcu ve ihtiyacı vardır. Hat sanatı, inanan sanatçının imanını sanatı ile yansıttır. Aynı husus dini mimari, dini süsleme sanatı, dini musiki ve diğer alanlar itibariyle de geçerlidir.

Türebeler, orada yatmakta olan zattan talepte bulunulacak yerler değildir. Nedenini yukarıda açıklamaya çalıştık. Çok kere buralar ziyaret edilerek talep Allah’tan yapılır. Kutsal mekan olarak kabul edildikleri için İslam’da kutsal mekan vardır-yoktur meselesi ayrı bir meseledir. Bu tür yerlerde yatan zatlar, “Allah’ın itibarlı kullarıdır” hususu da ayrı bir husustur. Türbeperest olunmasını savunmuyoruz. Ancak bu zatlar yaşarlarken dini normlara göre iyiyi, güze-

li, doğruyu, yararlıyı savunup temsil ettiler. Bunun için anılmayı, unutulmama-yı hak ettiler. Bunların ruhlarına gönde-rilmiş bir fatiha, bir anlamda başka bir kültürün ürünü olan çiçek koymaktan geniş anlamda farklı değildir. Bunlar kültürümüze zamanla girmiş heykel, büst, reliyef ve benzeri kadirşinaslık ör-neklerinin İslamiyet genel çatısı altında milli kültürümüzün geliştirdiği örneklerdir. Bu zatlar çok kere dönemlerinin fikir ve sanat adamları ve alimleri idi. Bunların isimlerinin yaşadıkları semte verilmesi ile günümüz fikir ve sanat adamlarının isimlerinin belirli yerlere ad olması mahiyet itibarı ile farklı de-ğildir. Amaç yararlının unutulmadığını topluma ve bilhassa yeni nesillere du-yurmaktır. Bu zihniyetin bir ürünüdür ki Mevlanalar, Yunus Emreler, Hacı Bektaşî Veliler resmen de merasimlerle anılırlar. Bu noktadan hareketle bu tür zevatı büyüklüklerine göre tasnif edip halkın gösterdiği ilgiye müdahale et-mek, halk ile kahramanı arasına girmek olur. Bu uygulamada halkı başka halk-lardan farklı kılan kurumları ve simge-leri yıkmak olur. Zira yapılanmanın mi-marı halktır. “Bizim olanlar” buna göre belirlenir.

Bu tür tahribat günümüzde sadece planlı dış yönelmelerden değil aynı za-manda Resmi İslam’dan, Resmi İslam’a karşı olanlardan ve bazen de İslami eği-tim verme durumundaki kuruluşların bir kısmından gelmektedir.

Birkaç yeni örnekle konuyu toplama-k istiyoruz; bir grup aydın, “insan ta-mamen çıplak da namaz kılabılır. Allah giysilere değil kalbe bakar” demektedir. Şüphesiz Allah için kapalı olan hiçbir

şey yoktur. Ancak, dini giyim kültürü ve-ya ibadet anındaki giyim kuşam, toplu ibadette göz önünde tutulacak kılık kı-yafet diye bilinen, halkın değer ölçüsü olarak geliştirdiği kültürel unsurlar var-dır ve bunlar farklı dinlere mensup halk-larda farklılık gösterir. Bu farklılığı yıkmak, korunma duvarlarını ortadan kaldırmak demektir. Milli ve dini değerleri itibarıyla korunmaya ihtiyacı olmayan halkların ya korunacak bir şeyleri kalmamıştır, yahut da üst korunma ku-rumlarını öylesine geliştirmişlerdir ki, çok rahat korunurlar. Kaybedecek bir şeyleri kalmamış halk değer ölçüleri de-jenere olmuş halk, İslam toplumu karşı-sında sosyal yenilgiye düşmemek için, İslam halkın korunma duvarlarını engel olmaktan çıkarmak isteyebilir. Nitekim,

“Eline almış bir de Budist tesbih” tabiri yola çıkış amacı aynı olmasa da halkın tesbih etrafında oluşturduğu ma-sumane kültü yıkılmak suretiyle bizi aynı noktaya getirir. Kaç kere ilahi okunma-sına da aynı zihniyetten yola çıkılarak savaş açılır. Dinde musiki vardır - yok-tur tartışması bir yana “Kur’an okumak var iken neden ilahi?” denilmektedir. Bu zihniyet dinin bir iştihak, coşku olayı ol-duğunu bilmemekten kaynaklanıyor ola-maz. Bize göre bu yaklaşım da halk ile dinini ayırmaya matuftur. O halk, bildi-ği dil ile Allah ve onun buyruğunu an-maktadır. Semahların da izahı bu değil midir?

Özetlemek gerekir ise, İslam’ı Tür-kistan’a götüren Ahmet Yesevi zamanı-nın iyi bir sosyal bilimcisi idi. Toplumunu inceledi, dini inceledi, hikmetleri ile misyonunu taşıdı. Aynı hizmeti Yunus Emre ilahileri ile Türkiye’de yaptı. Gü-

nümüzde Hıristiyan misyonerleri Türkistan'ı ve Türkiye'yi iyi inceleyebilmiş sosyologlardırlar. Bunun için başarılı oluyorlar. Sosyal yapımızı bilemediğimiz için başarısız. Halk bilimi ihmal edilerek sosyal yapı öğrenilmiş olunamaz.

Türklüğün mistik-folklorik arka planı, bir noktada O'nun milli bekası ile doğrudan ilintilidir. Özellikle, Anadolu'da kurulan ve kurtarılan yurdun korunması itibariyle Türk İslamı kavramı önem arz etmektedir. Türk İslamı tabiri ile, İslamı; Türk, Fars, Arap diye ayırma amacını gütmüyoruz. Ama, İslam gövde, farklı kökler üzerinde büyüüp var olmuştur. Bu gövdelerin beslendikleri kökler farklı olsalar da, İslam ağacına hayat vermişlerdir. Vahhabiliğin bir anlamda Anadolu İslam Türkünü tehdit edişi buradan kaynaklanmaktadır ve bu tehdidin Amerika'daki Moon Tarikatı'nın içerik itibariyle ortaklıkları vardır.

Türklük, Müslümanlığa bazı müesseseler kazandırmıştır ki, Anadolu'nun yurt olarak tutulmasında, düşmandan kurtarılmasında ve nihayet cumhuriyetin kurulmasında bu milli-mitolojik değer ve kurumların rolü olmuştur. Bunlardan birisi "veli kültürü" dür. Veli kültürü Türkler Müslüman olmadan evvel de "kam kültürü" olarak vardı. Bunun kısaca izahı, "Sade insanın yanı sıra Tanrı-Alah bazı kullarına Kut verir"dir. Kutlu kişi çevresine ışık tutar, bulunduğu toplumu felaketlerden korur, bu arada düşmandan da korur. Kutlu kişi yurdu düşmanlardan koruyanlarla birlikte düşmanla savaşır ve nihayet o bu dünyadan göçünce, gerçek anlamda ölmemiştir. Yurdun korunması gerekince cephe-deki koruyucuların yanında yine yerini

alır. Kurtuluş Savaşımızda, Kıbrıs'ın kurtuluşunda varlığına inanılan "Yeşil Sarıklılar" bunlardır.

Milli bekaya yönelik bu tehdit yani Türkçü İslam anlayış ve yansıtaşa yönelik bu araz, sade dindar kesimden gelmemektedir. İfadeye göre sadece Ankara'da faaliyet gösteren kilise sayısı 140'ı bulmuştur. 21. yüzyıla giren Türkiye'de insanlar din seçiminde elbet de hür olmalıdır. Ancak misyonerliğin incelendiği zeminde Türk toplumuna yönelik faaliyet gösteren kiliselerin tebliğlerini yaparlarken, sadece Hz. İsa buyruğundan yola çıkmadıkları da bilinmelidir. Hıristiyanlık Anadolu'da dünyanın tescil etmek zorunda bırakıldığı yeni değer ölçülerinin kapsamında Hıristiyanlığın mistik folkloru ile birlikte gelmektedir. "Rum Ortodoks ve Ermeni Gregoryen Patrikhaneleri kiliselerinde törenler düzenlendi. Ortodoks Rumlar vaftizi temsilen İstanbul'un çeşitli yerlerinde denize haç attılar. Haçı çıkaranlar kilise tarafından çeşitli hediyelerle ödüllendirildi." türünden örnekler, İncil emri olmayıp, mistik Hıristiyan folklorudurlar. Kısaca, kültürler savaşırken sadece üst kültür kurumları ile değil, halk kültürü ile de savaşmaktadırlar. Bu husus savaşın kuralıdır. Savaşı gerçekte yapan halktır. Savaş halk için yapılır. Halkla ve onun kültür değerleri ile bilinçsiz savaşmak, milli donanımı düşmanın emeline hizmet ettirmek demektir. Ulu Atatürk Halkçılık ilkesi ile sadece halk onayını seçim oyu olarak almayı anlamıyordu. Halkı, onun kültürü ile birlikte tanıyıp, milli kültürü halkın kültüründen yola çıkarak inşa etmeyi anlıyordu. Dine sokulmuş ve dini istismar için kullanılan din

dışı hususlarla mücadele etmek ile, halkın mistik folklorunu yok saymak aynı şey olurlar mı? Atatürk Nevruz/Yeni gün kutlamalarına neden iştirak ediyordu?

Yunan tregadyaları, Yunan mitolojisinin ürünleri iken ve bunlara Anadolu'da yaşama şansı arkeolojiden, felsefeden tiyatroya kadar, mevsimlik ve yöresel şenliklerde fırsat verilirken, diğer taraftan, Anadolu Türk mistik folkloruna savaş açılabilirken mesele geniş kapsamlı ele alınabilmelidir. Çağdaş misyonerliğin bize göre yeni şekillenme alanı ve şekillenmiş biçimi biraz da burada aranmalıdır.

Çok ilginçtir. Günümüz Türk aydını, halkı ile temasını, onu anlamaya gereksinimini, Ona mal satabilmek veya devletin bir kışıma Jakoben kararlarını ona dikte ettirebilmek için yapıyor. Temas kurulamamış halk tanınmamış halktır. Tanınmayan halk, ihtiyacı bilinmeyen, gereksinimleri tespit edilememiş olan halktır. Halkın inancına yönelik olarak yapılan yayınlar, yapılması istenilenler olmayınca, yapılması gerekli olanlar yapılamadan kalırlar.

Türkçe'nin en eski kelimeleri uzak köylerde de, en eski halk inançları başka bir yerde midirler? Halk inançlarındaki Türkçe kelime hazinemizin tespiti örneklemeler yapılamadan, nasıl tam tespitleri yapılmış olabilir? Geçekonduyu, dolmuşu kültürümüze kazandıran halk etimolojisi, halk mitolojisi alanında neden katkıda bulunamamış? Halk kültürümüzün unutturulmadığı, yok edilemediği, dejenerasyona uğratılmadığı her yer bizimdir, vatammızdır. Halk kültürü elden çıkmış ise, siyasi sınırlar göstermelidir. Kimlik elden çık-

mıştır. Dini duygular yok olunca, insanların bu duyguları ifade etmek için kullandıkları kelimelerin de yitirilecekleri gibi, halk inançları da kaderlerine terk edilirler ise, yüzlerce öz Türkçe kelime tarihe karışır. Halk inançlarını anlayamamak mı dar görüşlülüktür, yoksa dini anlayamadan, sade halk sergilediği samimi inançlarla dar görüşlülük mü yapmış olmaktadır.

Türk aydın halkını; kültürü, psikolojisi ve değer ölçüleri ile tanıyamamış halkını; farklı coğrafi kesimlerinde yaşayan ve sosyal farklılıklar yansıtan kısımlarını ise, doğal olarak yerel özellikleri ile fark edememiştir. Türk aydını; halkı, yaygın iletişim vasıtalarının olumsuz yönlendirmeleri ile dejenere edilirken, sosyo-kültürel mevzii farklılıklar sonucu oluşan yöresel kültürlerin ideolojik örgütlerce istismar edilmesine de adeta seyirci kalmaktadır. Halk inançları, mahalli renklerin en güzel yansıtıldıkları sosyal harmoniler iken, istismar edilerek sorun oluşturmuşlardır. Halk inançları ile metodik ilgilenmek, toplumun dini sorunlarını sosyolojik açıdan ele almaktır. Halk inançları denilince basit münferit olayları değil, dini içerikli ayrı kategoriden olaylar bütünü, mistik folkloru kastediyoruz.

Özetle söylenebilir ki, halk bilimi ve onun bir parçası olan halk inançları, sınırlarımız dahili itibarıyla milli harçlardır. Onlarla batıl itikatları bir tutmamak gerekir. Onlar, Türk Dünyası geneli itibarıyla Türklüğün kültür köprülerinden birisidir. Aynı zamanda onlar, kültürel emperyalist baskı karşısında milli kültürümüzün korunma kalkanlarıdır.